

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น อำเภอบ้านค่าย 136 คน อำเภอเมืองระยอง 380 คน อำเภอแกลง 221 คน อำเภอบ้านฉาง 90 คน อำเภอเขาชะเมา 50 คน และอำเภอวังจันทร์ 193 คน รวมทั้งสิ้น 1,070 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดระยอง รวมทั้งสิ้น 283 คน ประกอบด้วย อำเภอบ้านค่าย 36 คน อำเภอเมืองระยอง 101 คน อำเภอแกลง 58 คน อำเภอบ้านฉาง 24 คน อำเภอเขาชะเมา 13 คน และอำเภอวังจันทร์ 51 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 - 610) การสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยมีเขตการปกครองเป็นชั้นของการสุ่มจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง จำนวน 17 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผน	จำนวน 5 ข้อ
1.2 ด้านการดำเนินงาน	จำนวน 6 ข้อ
1.3 ด้านการประเมินผล	จำนวน 6 ข้อ

ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.40 – 0.81 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.91

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง จำนวน 23 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านสุขภาพ	จำนวน 6 ข้อ
2.1 ด้านจิตใจ	จำนวน 6 ข้อ
2.1 ด้านสภาพแวดล้อม	จำนวน 5 ข้อ
2.1 ด้านสังคม	จำนวน 6 ข้อ

ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.40 – 0.88 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี แล้วจัดส่งไปยังผู้บริหารระดับสูงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยตนเอง 6 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 283 ฉบับ ได้แก่ อำเภอบ้านค่าย จำนวน 36 ฉบับ เมืองระยอง จำนวน 101 ฉบับ อำเภอกองกลาง จำนวน 58 ฉบับ อำเภอบ้านฉาง จำนวน 24 ฉบับ อำเภอเขาชะเมา จำนวน 13 ฉบับ และอำเภอวังจันทร์ จำนวน 51 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษากับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)
4. สร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.20$) ด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.14$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X}=3.99$) ตามลำดับ
2. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสังคม ($\bar{X}=4.63$) และด้านจิตใจ ($\bar{X}=4.55$) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.49$) และด้านสุขภาพ ($\bar{X}=4.42$) อยู่ในระดับมาก

3. การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทางบวกในระดับปานกลาง ($X_3Y = 0.514$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการวางแผน ($X_1Y = 0.359$) และด้านการดำเนินงาน ($X_2Y = 0.343$) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทางบวกในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 2.879** + 0.401**X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}_y = 0.529**Z_x$ และสมการพยากรณ์สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 28

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวโน้มประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์แบบ รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดปัญหาความต้องการที่แท้จริง การดำเนินงานจัดทำหลักสูตร โรงเรียนผู้สูงอายุ การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการติดตามผลการดำเนินงาน และการเสนอแนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับปริยามาศ โทนคำและคณะ (2557 : 104) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในด้านการบริหาร

จัดการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม และรายงานผลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ พัชรียาภรณ์ พิมพ์เรือและอาคม อึ้งพวง (2557 : 99) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานงบประมาณ ทำนองเดียวกับลัดดาวัลย์ ศิริพงษ์ และคณะ (2558 : 90) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านด่าน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้ปกครองกับครูผู้ดูแลเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน การพัฒนาสภาพของเด็กให้มีความสุขอนามัยที่ดี ตลอดจนการติดตามประเมินผลเพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ครูผู้ดูแลเด็ก และเป็น ไปในทิศทางเดียวกับ เจษฎา ภักดี (2563 : 329 - 330) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านเก่าขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน การบริหารงานทั่วไป การควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียน การเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การเสริมสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนการบริหารงานงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นกลุ่มเปราะบางมากและจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนดูแลจากรัฐบาลอย่างเต็มที่เพื่อให้ผู้สูงอายุกลายเป็นบุคคลที่มีศักยภาพโดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการ การดูแลสุขภาพความสะอาดภายในบ้านเรือน การออกกำลังกายที่เหมาะสม รวมถึงการพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น การมองเห็นคุณค่าตนเอง และไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้ในชีวิต โดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์).

ออนไลน์. 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพิน ทรัพย์แก้ว (2559 : 25 - 39) ซึ่งได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองได้เป็นอย่างดี ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน มีความภาคภูมิใจ ความจำ สมาธิ และความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ รวมทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำนองเดียวกับอรรถชัย เถียงจินดาถาวร (2562 : 195) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงวัยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิบูลมั่งสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้สูงวัยต่างมีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้สูงอายุด้วยกัน เช่นเดียวกับอภิวัฒน์ชัย พุทธร (2564 : 250) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาโพ อำเภอฟะนิง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจากการศึกษาอบรมในหลักสูตร โรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระตามความสนใจ มีการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภายในกลุ่ม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการใด ๆ ก็ตาม ถ้าดำเนินการไปด้วยดีผลของการดำเนินการนั้นก็จะบังเกิดผลดีตามมาด้วย ปัจจัยของการดำเนินการที่ดีประการหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการนั้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ รวมถึงการประเมินผล ตั้งแต่แรกจนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ดังเช่น สถาบันพระปกเกล้า (2556 : 10) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐได้เข้ามารับรู้ข่าวสาร ได้แสดงความคิดเห็น ความห่วงใยต่อแนวทางการดำเนินการของโครงการของรัฐ และการตัดสินใจของผู้บริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลการตัดสินใจ ร่วมให้คำปรึกษาหารือร่วมกัน รวมถึงร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน โครงการของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงที่ตกลงร่วมกันในกิจกรรมการดำเนินงานด้วยความเต็มใจ ส่งผลต่อผลสำเร็จหรือเป้าหมายของงานเป็นอย่างดี ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ก็พบว่า มีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทิศทางเดียวกันเป็นอย่างดี สอดคล้องกับพระครูสิริภุญญิต (ภุญญิต ติชสารวรรค) (2563 : 159) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุกับการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมิบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นสถาบันทางสังคมที่สามารถจัดกิจกรรมผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตัวเองได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างคุณประโยชน์ได้ในทุกระดับทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยไม่มีการกำหนดรูปแบบและกิจกรรมที่ตายตัวขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความสมบูรณ์ในทุกมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาทำให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม มองเห็นคุณค่าในชีวิตเพิ่มขึ้น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดี รู้จักเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งยังเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้สูงอายุอีกด้วย เช่นเดียวกับเกศสุดา โภคานิตย์ และคณะ (2562 : 1) ได้ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบ้านค่ายหมื่นแผ้ว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยสนับสนุนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ทำนองเดียวกับบุรุษ จินา และรมิตา จินา (2560 : 786 - 792) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ เทศบาลตำบลสันโป่ง คณะสงฆ์ตำบลสันโป่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชน และชมรมผู้สูงอายุในตำบลสันโป่งทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ สนุกสนาน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ร่วมเสนอความคิดเห็น และมีความสุขทุกครั้งที่ได้ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเปี่ยมสุข

4. ความสามารถในการพยากรณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ร้อยละ 28 และยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการที่รัฐได้เห็นความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการร่วมจัดการศึกษาทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ เข้าใจ และนำไปใช้ในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับลิจิตา เกลิมพล โยชินและคณะ (2561 : 3280) ซึ่งได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า เมื่อผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานแล้ว จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในมิติต่าง ๆ ทำนองเดียวกับยุพิน ทรัพย์แก้ว (2559 : 25 - 39) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตร โรงเรียนผู้สูงอายุไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย โดยผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ส่วนทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ มั่นใจ ความจำ และสมาธิดีขึ้น ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีรอยยิ้ม ความสบายใจและความสุข ที่ได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุ และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ การร่วมกิจกรรมนันทนาการและศึกษาดูงานนอกสถานที่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุค่อนข้างน้อย ดังนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการติดตามและประเมินผลของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมโดยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละบริบทของพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน

2. โรงเรียนผู้สูงอายุควรให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ประสบกับปัญหาทางด้านสุขภาพเป็นประจำอันเนื่องมาจากการนอนหลับพักผ่อนที่ไม่เพียงพอและการรับประทานอาหารตามใจชอบ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอซึ่งอาจเสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้โดยง่าย ดังนั้น การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุจึงควรมุ่งเน้นไปที่การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย รวมทั้งการบริโภคอาหารที่เหมาะสมตามหลักโภชนาการ

3. การสร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษาเพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่อาจทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นได้ในระยะยาว ดังนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรเป็นแกนนำในการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายขององค์กรต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน มูลนิธิ หน่วยงาน

ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีศักยภาพได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การดำเนินงานของ โรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง ดังนี้

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดระยอง
3. ควรศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรศึกษานวัตกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี